

УЖГОРОД

До уваги батьків учнів, які поки що не оформили учнівську пільгову картку для проїзду у громадському транспорті! Нагадуємо, від 1 липня 2025 року запроваджено електронний квиток на всіх автобусних маршрутах міста. З метою прозорого обліку перевезених пасажирів пільговий проїзд у громадському транспорті міста надається за умови реєстрації поїздки електронним квитком.

Учні, які навчаються в навчальних закладах Ужгорода, мають право на проїзд зі знижкою у розмірі 50% вартості встановленого тарифу у період навчального року – за винятком вихідних, святкових днів та у період канікул за наявності електронного квитка.

Як оформити учнівську муніципальну картку ужгородця?

Подати заявку на отримання учнівської муніципальної картки ужгородця для своєї дитини Ви можете онлайн у мобільному застосунку CIVIL шляхом підтвердження своєї особи через сервіс ДІЯ. Застосунок CIVIL доступний для завантаження у Google Play та Apple Store за посиланням.

Після підтвердження поданих документів працівником навчального закладу Вам надійде сповіщення про готовність Вашої пільгової картки, яку ви можете отримати в Центрі обслуговування пасажирів.

Центр обслуговування пасажирів здійснює прийом громадян з 8:30 по 16:30 з понеділка по п'ятницю.

У разі відсутності можливості подання документів через мобільний застосунок **Ви можете записатися на прийом за телефоном +380753067839 та відвідати Центр обслуговування пасажирів оператора електронного квитка у м. Ужгород (ТОВ "КМС"), що знаходиться за адресою: пл. Поштова, 4, каб. 104 (приміщення "Укрпошти", вхід через арку з вул. Небесної Сотні).**

Для отримання Картки в офісі оператора АСООП необхідно подати наступні документи:

заяву та згоду на обробку персональних даних;
копії свідоцтва про народження дитини та/або ID картки здобувача освіти для внесення/перевірки даних у Реєстр;

довідку із закладу освіти, що підтверджує місце навчання здобувача освіти (у разі відсутності ID картки – з фото);

документ, що засвідчує особу одного з батьків чи іншого законного представника здобувача освіти;

документ, що підтверджує повноваження іншого законного представника здобувача освіти.

Записатися на прийом або отримати консультацію можна за номером телефону: +380753067839.

ЯК ОФОРМИТИ «УЧНІВСЬКИЙ ПРОЇЗНИЙ»?

«ПЛАТФОРМА ТВОЇХ МОЖЛИВОСТЕЙ» ОБ'ЄДНАЛА МОЛОДЬ, БІЗНЕС, ОСВІТУ ТА ВЛАДУ ЗАДЛЯ РОЗВИТКУ КАР'ЄРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

Для учнів та студентів це – унікальна нагода дізнатися про сучасні освітні тренди, перспективи професійного зростання та можливості працевлаштування, а також особисто поспілкуватися з потенційними роботодавцями.

Читайте на стор. 2.

В Ужгороді 14 жовтня відбувся перший обласний фестиваль кар'єри «Платформа твоїх можливостей» – подія, яка об'єднала молодь, бізнес, освіту та владу задля розвитку кар'єрного потенціалу молодого покоління Закарпаття.

Для учнів та студентів це – унікальна нагода дізнатися про сучасні освітні тренди, перспективи професійного зростання та можливості працевлаштування, а також особисто поспілкуватися з потенційними роботодавцями.

Відкрив фестиваль перший заступник голови Закарпатської ОВА Василь Іванчо, який підкреслив, що захід такого масштабу проводиться в області вперше, його відвідають

понад 3 000 старшокласників і студентів із різних громад Закарпаття.

Із вітальними словами також виступили голова обласної ради Роман Сарай, міський голова Богдан Андріїв, ректор Ужгородського національного університету Володимир Смоланка.

На площі Народній розмістилися понад 40 презентаційних локацій – підприємства, профтехучилища, навчальні підрозділи УжНУ та громадські організації. Вони демонструють молоді шляхи професійної самореалізації та показують, як розкрити свій потенціал удома, на Закарпатті.

Для учасників фестивалю підготували надихаючі історії успіху від представників бізнесу, тренінг із самопрезентації, майстер-клас із домедичної допомоги, музичні виступи талановитої молоді та багато інших активностей.

Фестиваль організовано Закарпатською обласною військовою адміністрацією спільно з Ужгородським національним університетом, який цього року відзначає 80-річчя з дня заснування, за підтримки партнерів та місцевих громад, зокрема Ужгородської міської ради.

МЕДИКИ НАГОЛОСИЛИ НА ВАЖЛИВОСТІ РАНЬОГО ВИЯВЛЕННЯ ТУБЕРКУЛЬОЗУ

Міська програма протидії цій хворобі працює та буде діяти і в 2026 році

Питання епідемічної ситуації із захворюваності на туберкульоз та ВІЛ/СНІД в Ужгороді стало темою засідання у міській раді координаційної ради з питань протидії цим захворюванням. Фахівці обговорили узгодження дій між первинною та вторинною ланками медичної допомоги під час амбулаторно-контрольованого лікування туберкульозу, а також визначили спільні заходи щодо профілактики, раннього виявлення та лікування пацієнтів із ВІЛ-інфекцією/туберкульозом.

Як зазначалося, щороку в Україні реєструють близько 17 – 18 тисяч нових випадків туберкульозу. На Закарпатті, зокрема в Ужгороді, спостерігається стабільна тенденція до зниження показників, однак рівень захворюваності все ще перевищує середньоукраїнський. У порівнянні з минулим роком у місті зменшилася кількість вперше виявлених випадків – з 66 до 41 (на 37,9%) та активних хворих – з 92 до 68 (на 26%). Амбулаторно-контрольоване лікування наразі проходять 140 ужгородців, із них 111 перебувають під супроводом працівників міської організації Товариства Червоного Хреста України.

Водночас медики зазначили, що попри позитивну динаміку, у місті фіксуються поодинокі випадки тяжких форм туберкульозу, зокрема туберкульозного менінгіту в дітей. Це свідчить про збереження циркуляції

збудника серед дитячого населення та потребує посилення контролю за контактними особами і своєчасного виявлення латентної інфекції.

Фахівці наголосили, що ВІЛ та туберкульоз тісно пов'язані: ВІЛ послаблює імунну систему, збільшуючи ризик розвитку туберкульозу, а активна форма туберкульозу прискорює прогресування ВІЛ-інфекції.

За 9 місяців 2025 року у поліклінічному відділенні Клінічної лікарні з невідкладних станів та екстреної медичної допомоги обстежено 402 особи, з яких 2 виявлено ВІЛ-позитивними. На обліку перебувають 4 пацієнти з поєднанням туберкульозу та ВІЛ-інфекції. Триває постійна співпраця з Центром громадського здоров'я, на базі якого працює лабораторія для підтвердження ВІЛ-інфекції.

Медики підкреслили важливість раннього виявлення туберкульозу. Сімейні лікарі Ужгорода обслуговують на сьогодні

годні 103 681 осіб, протягом 9 місяців 2025 року виявили 20 нових випадків хвороби. Проводяться флюорографічні обстеження, у тому числі серед внутрішньо переміщених осіб. Також продовжується вакцинація дітей БЦЖ, які не були щеплені у пологовому будинку – за цей період вакциновано 13 дітей. Постійною

є санітарно-просвітницька робота серед ужгородців щодо необхідності флюорографічних оглядів та вакцинації новонароджених.

Міська програма протидії туберкульозу працює та буде діяти і в 2026 році, зазначила в.о. начальника управління охорони здоров'я та цивільного захисту населення міськради Ірина Столярова. Цьогоріч із міського бюджету виділено 1,2 млн грн, за рахунок яких хворі отримують препарати супроводу для усунення побічних дій протитуберкульозних засобів і дезінтоксикаційної терапії.

Під час засідання наголошувалося на необхідності посилення взаємодії між медичними працівниками, соціальними службами та Товариством Червоного Хреста, адже туберкульоз – не лише медична, а й соціальна проблема, що потребує комплексного підходу та спільних дій усіх структур.

В УЖГОРОДІ ПРИВІТАЛИ ПРАЦІВНИКІВ УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Департамент стратегічних розслідувань в структурі Національної поліції України було створено 6 років тому – підрозділ, який протидіє організованій злочинності шляхом її виявлення, локалізації та нейтралізації.

Його діяльність спрямована на захист громадян і держави від негативного впливу злочинних спільнот через виявлення, попередження та припинення діяльності стійких, суспільно небезпечних організованих груп і злочинних організацій. Підрозділ працює над викриттям їхніх лідерів, встановленням кола зв'язків та проведенням превентивних заходів. В Ужгороді працівників Управління стратегічних розслідувань у Закарпатській області ДСР Нацполіції привітали керівники області й міста, представники правоохоронних і силових структур. Від імені міської влади правоохоронців привітав в.о. міського голови, заступник міського голови Ужгорода Іван Завидняк, подякував за сумлінну службу, високий професіоналізм у виявленні та нейтралізації організованої злочинності, захист громадян і національних інтересів.

ФОТОФАКТ

Департамент соціальної політики Ужгородської міської ради продовжує системну роботу з підтримки родин загиблих Захисників і Захисниць України, зокрема щодо відновлення їхнього психологічного добробуту.

Нещодавно в межах відповідної програми відбувся черговий сеанс іпотерапії й іповенції, організований для членів сімей полеглих Героїв. Ужгородців традиційно гостинно прийняла приватна конюшня «Unicorn», де учасники мали можливість відпочити на природі, поспілкуватися у дружній атмосфері та взяти участь у терапевтичних заняттях із кіньми. Такі

заходи допомагають рідним Героїв відновити емоційну рівновагу, зменшити рівень стресу та відчути підтримку громади.

Департамент соціальної політики висловлює щиру подяку власниці конюшні «Unicorn» Ользі Сірій за гостинність, теплоту й турботу, а також за постійну співпрацю у створенні змістовного й корисного дозвілля для родин загиблих Захисників України.

ЯК НАДАТИ УКРАЇНСЬКИМ ГРОМАДАМ ЗНАННЯ, ІНСТРУМЕНТИ ТА ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ ДЛЯ НАЛАГОДЖЕННЯ СПІВПРАЦІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ ПАРТНЕРАМИ

В Ужгороді відбувся тренінг у межах проекту «Єврогромада: фінансові можливості для розвитку та євроінтеграції»

14 жовтня відбувся тренінг у межах проекту «Єврогромада: фінансові можливості для розвитку та євроінтеграції», який об'єднав 79 учасників із 9 областей України. Більшість із них долучилися онлайн, а 15 представників громад взяли участь офлайн – захід відбувся в Ужгородській міській раді.

Учасників привітав міський голова Богдан Андриїв, до заходу долучилися заступник міського голови Михайло Маргіта, секретар міської ради Ігор Чорний, а також Юліана Бокоч – начальниця відділу інвестицій та взаємодії з фондами і благодійними організаціями Управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради.

Проєкт реалізується ГО Карпатська агенція прав людини "Вестед" за підтримки Міжнародного фонду «Відродження», у партнерстві з юридичним факультетом Ужгородського національного університету (декан – Ярослав Лазур) та Ужгородською міською радою.

Мета ініціативи – надати українським громадам знання, інструменти та практичні навички для налагодження співпраці з європейськими партнерами, залучення ресурсів і розвитку у напрямі євроінтеграції.

Основні цілі проєкту полягають у зміцненні міжнародних партнерств

через налагодження зв'язків між українськими та європейськими громадами, підтримці у пошуку грантових можливостей і підготовці проєктних заявок до програм Європейського Союзу, а також у впровадженні ефективних інструментів співпраці, зокрема механізмів Європейських об'єднань територіального співробітництва (ЄОТС).

Важливим завданням є також надання громадам актуальної інформації про програми, фонди та інші інструменти підтримки з боку ЄС, а ще – створення умов для обміну досвідом і проведення діалогу між українськими громадами та європейськими партнерами.

Програма передбачає проведення онлайн-тренінгів та вебінарів щодо грантового менеджменту, написання проєктних заявок, особливостей функціонування ЄОТС, міжнародних партнерств і юридичних аспектів співпраці з ЄС.

Окрім того, учасники отримають безкоштовні індивідуальні консультації щодо можливостей ЄС для громад. У межах проєкту розроблятимуться практичні матеріали – посібники, шаблони документів, інструкції для створення ЄОТС, а також надаватиметься супровід на всіх етапах реалізації цих ініціатив.

Для ефективного представлення європейським партнерам українським громадам буде надана допомога у підготовці презентаційних матеріалів, а інформаційна кампанія забезпечить широке висвітлення результатів проєкту та нових можливостей для громад у медіа й соціальних мережах.

УЖГОРОД У ЖАЛОБІ...

9 жовтня Ужгород попрощався із 49-річним захисником України – старшим сержантом Віктором Юрійовичем Завадяком.

Віктор Завадяк став на захист Батьківщини у перші дні повномасштабного вторгнення росії в Україну – у березні 2022 року, був командиром відділення забезпечення стрільб взводу забезпечення військової частини А 4712. Пішов із життя 2 жовтня 2025 року.

Чин прощання відбувся на площі Народній, біля пам'ятника Тарасу Шевченку. Провести військовослужбовця в останню путь прийшли рідні, друзі, заступник міського голови Ужгорода Михайло Маргіта, військові, а також містяни.

Від Головнокомандувача ЗСУ генерала Олександра Сирського зачитали пам'ятний лист на знак глибокої вдячності за жертвне служіння в лавах Збройних Сил.

Після жалобної ходи Віктора Завадяка поховали з військовими почестями на Пагорбі Слави.

Вічна і світла пам'ять.

У МІСТІ ВИЗНАЧИЛИ МІСЦЯ ДЛЯ ТОРГІВЛІ ЖИВИМИ ТА ШТУЧНИМИ КВІТАМИ, ВІНКАМИ ТА СВІЧКАМИ ДО 1 ЛИСТОПАДА

Для організації тимчасової дрібнороздрібної торгівлі до Дня вшанування пам'яті померлих відповідно до розпорядження міського голови в Ужгороді визначили місця для торгівлі живими та штучними квітами, вінками, свічками та іншою аналогічною продукцією із 15 жовтня до 1 листопада:

- позаду критого ринку на вул. Олександра Фединця;
- навпроти та біля ТЦ «Плаза» на вул. Золтана Баконія;
- на розі вул. Вілмоша Ковача – Олександра Попадинця поблизу будинку № 15;
- навпроти ринків ТОВ «Альбїон» та п/п Рошко Л.А. на вул. Павла Чубинського та на розі вул. Павла Чубинського – Василя Комендаря;
- збоку ринку «Новий ринок» на вул. Марії Заньковецької поблизу будинку № 77;
- на розі вул. Української – Андрія Палаєва.

...

Прийом та видача документів для суб'єктів господарювання – із 9:00 до 15:00 у робочі дні (обідня перерва із 12:00 до 13:00) у відділі підприємництва (внутрішній телефон 183) Управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради.

«ПЛАТФОРМА ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА РОМСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ: БЕЗПЕЧНА ГРОМАДА – СПІЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ»

В Ужгороді відбувся міжрегіональний соціальний захід

Подія об'єднала представників місцевої влади, Департаменту головної інспекції та дотримання прав людини Національної поліції України, Офісу Омбудсмена, громадських організацій і ромських спільнот із різних регіонів України. Участь у заході також взяв в.о. міського голови, заступник міського голови Ужгорода Іван Завидняк.

Як зазначалося, на Закарпатті нині проживає близько 53 тисяч представників ромської громади, що робить її однією з найбільших національних спільнот області. Чимало ромів пліч-о-пліч з іншими воїнами захищають Україну на передовій. Саме тому питання соціальної інтеграції, правового захисту та рівного доступу до послуг є особливо актуальними.

Під час заходу говорили про багато важливих і актуальних речей. Обговорювали, як налагодити ефективне партнерство між поліцією, ромською спільнотою та громадянським суспільством, щоб запобігати дискримінації, забезпечувати правовий захист і сприяти соціальній інтеграції ромів.

Учасники торкнулися питань дотримання прав ромської спільноти на Закарпатті, діяльності координаційної платформи з реалізації Національної стратегії щодо ромів до 2030 року, а також важливості документування представників ромської національності як першого кроку до їхньої повної інтеграції в суспільство. Ділилися досвідом співпраці органів влади та ромських громадських організацій, зокрема на прикладі Закарпаття.

УПРАВЛІННЯ МІСТОБУДУВАННЯ ТА АРХІТЕКТУРИ ПОВІДОМЛЯЄ ПРО ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ МІСТОБУДІВНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ:

«Внесення змін до детального плану території, обмеженої вулицями Капушанською (Перемоги), Миколи Бобяка, Володимирською та Михайла Драгоманова» та звіту про стратегічну екологічну оцінку.

Підстава розроблення проєктів містобудівної документації: рішення Ужгородської міської ради від 11.10.2018 № 1281, із змістом можна ознайомитись за посиланням <https://surl.li/buzuth>

Мета розробки містобудівної документації:

- уточнення червоних, жовтих, блакитних, зелених ліній та ліній регулювання забудови, меж зон охорони пам'яток культурної спадщини;
- забезпечення комплексності забудови території;
- уточнення меж всіх обмежень у використанні земель згідно із законодавством, державними будівельними нормами, санітарно-гігієнічними нормами, спеціальною документацією;
- визначення параметрів забудови окремих земельних ділянок;
- обґрунтування потреб у формуванні нових земельних ділянок, формування земельних ділянок та визначення їх цільового призначення, відображення існуючих земельних ділянок та їх функціонального використання.

Замовник містобудівної документації – Ужгородська міська рада в особі управління містобудування та архітектури.

Розробник проєкту містобудівної документації – ПП «АРХНОВО».

Для подання пропозицій та зауважень, а також для ознайомлення з матеріалами проєкту містобудівної документації звертатись в управління містобудування та архітектури за адресою: м. Ужгород, вул. Небесної Сотні, 4, тел.: 61-61-44 або на e-mail: architect@rada-uzhgorod.gov.ua із зазначенням прізвища, імені, по батькові та адреси особи, яка їх подає.

Також інформуємо, що проєкт містобудівної документації опубліковано в розділі «Проєкти ДПТ місто Ужгород» за посиланням <https://surl.li/exsvzn>

Термін подачі зауважень щодо врахування інтересів громадськості встановлено з 01.10.2025 по 01.11.2025 року включно.

Громадські слухання та обговорення проєкту містобудівної документації відбудуться 23 жовтня 2025 року в приміщенні Ужгородської міської ради за адресою: м. Ужгород, пл. Поштова, 3, велика зала, о 15:00.

ДО УВАГИ ТИХ, ХТО ШУКАЄ РОБОТУ!

Ужгородська міська рада тісно співпрацює з центром зайнятості, тому пропонуємо актуальні вакансії підприємств, які звернулися з проханням про допомогу в укомплектуванні кадрами на вільні робочі місця:

• **артист драми, провідний майстер сцени** – заробітна плата 21854 гривень – Готує під керівництвом режисера-постановщика і виконує доручені йому ролі на стаціонарі, гастролі та виїздах.

• **адміністратор** – заробітна плата 20000 гривень – Відповідає за координацію роботи станції, обслуговування клієнтів, контроль за продажами та збереженням товарно-матеріальних цінностей, забезпечує чистоту та порядок на території АЗС, приймає обробляє платежі, веде необхідну документацію.

• **кравець** – заробітна плата 10 000 гривень – Майстер з пошиття одягу преміум якості. Навички розкрою вітаються. Бажано спеціаліст з пошиття весільного та вечірнього вбрання.

• **машиніст крана (кранівник)** – заробітна плата 20720 гривень – Керувати козловим краном оснащеними різними вантажозахоплювальними механізмами та пристроями, під час виконання навантажувальних, розвантажувальних робіт.

• **продавець продовольчих товарів** – заробітна плата 11000 гривень – Приймання товару та продаж покупцям. Ведення звітності.

• **помічник вихователя** – заробітна плата 8000 гривень – Помічник вихователя. Повинен забезпечувати належні санітарно-гігієнічні умови перебування дітей і запобігати травматизму. Допомога вихователям у проведенні занять, догляд за дітьми, дотримання санітарних вимог.

• **майстер з ремонту турбін (СТО, автомо-**

ханік) – заробітна плата 15000 гривень – Знання будови автомобіля, принципу роботи. Бажання навчатись.

Звертайтеся до Ужгородської філії Закарпатського центру зайнятості: м. Ужгород, вул. А. Новака, 45. Контактний телефон: +380442449486.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЗАЙНЯТОСТІ

– тепер у смартфоні!

Найбільша база вакансій: фільтруйте за критеріями (з житлом, для ветеранів); електронна черга: швидкий запис на консультацію; електронний кабінет: управління заявками на роботу; навчання: можливість подати заявку; зустрічі: плануйте інтерв'ю з роботодавцями. ЗАВАНТАЖИТЕ ДОДАТОК ВЖЕ ЗАРАЗ!

Скануйте для завантаження

App Store для iOS

Google play для Android

Із сумом повідомляємо, що за даними КП «Ужгородський комбінат комунальних підприємств» від 8 по 14 жовтня **ПІШЛО З ЖИТТЯ 28 УЖГОРОДЦІВ:**

Мельничук Євген Якович 1934 р.н.
Чакавий Іван Андрійович 1958 р.н.
Мигальчик Вероніка Йосипівна 1984 р.н.
Панькулич Василь Володимирович 1944 р.н.
Даниліна Тетяна Олексіївна 1941 р.н.
Кирич Людмила Прокопівна 1942 р.н.
Остіан Юрій Зденікович 1956 р.н.
Лазарева Анна Іванівна 1981 р.н.
Шпонтан Діана Федорівна 1981 р.н.
Рошаховська Єва Федорівна 1946 р.н.
Завадяк Віктор Юрійович 1976 р.н.
Місюра Лариса Євдокимівна 1951 р.н.
Ковач Бейло Андрійович 1943 р.н.
Рокітанський Володимир Іванович 1952 р.н.
Дендешій Ержибет Войтехівна 1973 р.н.
Ігнат Ольга Андріївна 1933 р.н.
Адам Золтан Вінцевич 1964 р.н.
Тейглаші Ганна Луківна 1959 р.н.
Лосев Артем Ігорович 1994 р.н.
Васильюк Наталія Михайлівна 1960 р.н.
Богдан Полонія Миколаївна 1944 р.н.
Малош Юрій Юрійович 1957 р.н.
Вашук Андрій Васильович 1980 р.н.
Крижанівська Наталія Євстафіївна 1959 р.н.
Палій Зінаїда Сергіївна 1922 р.н.
Савчин Тетяна Василівна 1966 р.н.
Бідзіля Іван Васильович 1959 р.н.
Федяєв Леонід Степанович 1939 р.н.

ХАЙ ЗЕМЛЯ ЇМ БУДЕ ПУХОМ...

Володар золотих медалей визначився у золотому матчі. Інтрига неймовірна, але є положення чемпіонату міста, де вказано, що у випадку однакової кількості очок, чемпіон міста визначиться у «золотому матчі».

Ми всі пишаємося тим, що футбол у нашій країні розпочав шлях на Закарпатті. Саме в Ужгороді розпочали грати в футбол у 1893 році. У тому ж році було збудовано перше футбольне поле на території мікрорайону Радванка. Футбол, як навчальна дисципліна, був введений у навчальну програму гімназії. Велику роль також відіграли студенти, які навчалися у вишах Відня, Будапешта, Праги і дома виходили на футбольне поле (вони вже були знайомі з футболом) залучали міську молодь і проводили контрольні матчі. Ми були перші в Україні. Історію потрібно знати, а традиції берегти.

Уже багато років проводиться чемпіонат міста Ужгорода з футболу. Не став винятком і 2025 рік. Країна переживає важкий період: коронавірус, захист Батьківщини від нашествия ворога, багато молодих людей зі зброєю в руках захищають свою країну. Багато молоді за кордоном. Незважаючи на це все, чемпіонат міста Ужгорода відбувся. Планувалося, що участь у чемпіонаті міста візьмуть вісім команд, але не склалося і заявку подали п'ять команд. Яка мета участі команд у чемпіонаті? Раніше участь у чемпіонатах міста брали гравці, які у першу чергу захищали честь підприємства, на якому вони працювали. За останні роки ситуація трохи змінилася. У більшості матчів чемпіонату відбуваються як етап підготовки до матчів чемпіонату області.

Чемпіонат міста Ужгорода стартував 5 червня матчем «Сокіл – Крайна» – «Лідер» і завершився унічию 1:1. Що цікаво – для обох команд це була єдина нічия в першому колі, але якщо «Сокіл – Крайна» у подальшому здобув всі перемоги і фінішував на першому місці, то «Лідер» зазнав усі поразки і завершив на останньому місці. Із п'яти команд – 4 були рівні за класом і, можливо, тільки «Загор» трішки поступався їм. І не за класом та підбором гравців, а скоріше за зіграністю і відсутністю стимулу.

Багато матчів завершувались із непередбачуваними результатами, наприклад: «Медея – Невицький замок» – «Загор» – 1:2, «Сокіл – Крайна» – «Лідер» – 1:4, «Будівельник» – «Лідер» –

2:2, «Медея – Невицький замок» – «Лідер» – 2:3. Як бачимо, лідери втрачали очки з командами, які замикали турнірну таблицю.

Цікава ситуація склалася після першого кола. Лідирував «Сокіл – Крайна» – 10 очок. По 6 очок набрали «Будівельник», «Медея – Невицький замок», «Загор». У «Лідера» одне очко. Тобто є явний лідер і явний аутсайдер. Друге коло змінило все. Найбільше очок здобув аутсайдер ФК «Лідер» – 10 очок. ФК «Будівельник» набрав 8 очок, ФК «Медея – Невицький замок» – 5, ФК «Сокіл – Крайна» – 4, ФК «За-

Насторожив один неприємний момент – пропущені голи. Якщо по забитим голам «Медея – Невицький замок» найкраща – 25 голів, що відповідає 3,12 голів за матч, то за пропущеними вони треті. Але 19 голів або 2,38 за гру для такого клубу це багато. У перших двох призерів чемпіонату «Будівельника» і «Сокіл – Крайна» відповідно 10 голів 1,25 за гру і 15 або 1,87 за гру.

Найбільше голів у чемпіонаті забивали гравці «Медей» – 25 голів або 3,12 за гру. Другий показник у «Лідера» – 23 голи або 2,87 за

років одна з найкращих команд обласного чемпіонату. Розуміємо, що Мирон Бабяк давав можливість набратися гравцям досвіду, які в матчах обласних змагань більше на лаві запасних. Була помітна трішки недооцінка суперника. Бо чим пояснити поразки 1:2 від «Загора» і 2:3 від «Лідера».

Ще один показник доволі цікавий. Це виграші і програти з великим рахунком. ФК «Будівельник» – 3 перемоги з великим рахунком і 0 поразок. У «Медей» цей показник 2 і 0. «Лідер» 2 і 2. «Сокіл – Крайна» – 1 і 2. «Загор» – 0:4.

Найбільше попереджень у чемпіонаті міста отримали гравці ФК «Будівельника» – 16. Другий показник ділять «Сокіл – Крайна» та «Лідер» – по 15 жовтих карток. Це цікавий момент ще й тим, що підкреслює волю до перемоги, коли гравці віддають всі сили для перемоги, можливі порушення правил гри, які тягнуть на жовту карточку. У «Загора» 12 попереджень, а у

Шкура – 9 матчів

Великий об'єм роботи виконали тренери команд. За що їм велике спасибі. Вони просто молодці. Це відомі особистості у футболі Закарпаття: Юрій Шукаль («Будівельник»), Іван Криса («Сокіл – Крайна»), Мирослав Бабяк («Медея – Невицький замок»), Ярослав Куцик («Лідер»), Віталій Лівадний («Загор»).

За те, що в Ужгороді відбувся чемпіонат міста з футболу, велике спасибі керівнику Асоціації футболу міста Ужгорода Василю Гомонаю та його заступникам Петру Милану, Максиму Селменському, Михайлу Микулі, голові комітету арбітрів Михайло Митровському. Настільки злагоджено, чітко і дисципліновано приходили матчі чемпіонату, що їх можна і потрібно ставити, як приклад. Усі матчі відбулися згідно календаря і завершилися без ексцесів.

Ну і потрібно також зняти калап перед президентами клубів, завдячуючи яким чемпіонат міста відбувся. Коронавірус, військові дії, молоді, практично нема, але президенти клубів Микола Коципак («Будівельник»), Василь Корпош («Сокіл – Крайна»), Іван Ковач («Медея – Невицький замок»), Тіберій Мальованець («Лідер»), Богдан Візичканич («Загор»), знайшли час і кошти, заявивши команди на чемпіонат міста. Їх прізвища увійшли в історію футболу міста і краю назавжди. Їм велика подяка від істориків футболу та любителів гри мільйонів. Футбол має об'єднуючу силу, і, враховуючи нинішню ситуацію, дуже необхідний для розвитку суспільства, а особливо у регіоні, де віками проживає багато національностей.

Підсумки чемпіонату міста з футболу підведено, але повернемося до початку матеріалу. Завершили футбольний чемпіонат міста «золотим матчем» ФК «Будівельник» та ФК «Сокіл – Крайна». Дві команди набрали однакову кількість очок, і згідно із положенням про чемпіонат міста, поборотися за золото отримали команди Миколи Коципака та Василя Корпоша.

Матч відбувся на стадіоні «Автомобіліст». Команди були налаштовані на гру і належним чином віддавалися грі. Глядачі справді отримали велике задоволення від видовищного футболу. Перший тайм був рівним, а десь більше поталанило ФК «Сокіл – Крайна». На 33-й хвилині Іван Жентичка відкрив рахунок. На другий тайм «Будівельник» вийшов рішуче налаштований на перемогу. Колектив Юрія Шукаля дав результат. На 54 хвилині Євген Лук'яник, на 65 хвилині Мирослав Огар на 70-й хвилині Мар'ян Січка довели рахунок до 3:1 на користь «Будівельника». Останні півгодини гри підопічні Івана Криси робили спроби змінити ситуацію на полі, але «будівельники» вже були незламними. У підсумку, золото сезону дісталось ФК «Будівельнику», срібні медалі стали досягненням ФК «Сокіл – Крайна», бронза дісталася ФК «Медея – Невицький замок».

Чемпіонат міста Ужгорода 2025 року фінішував, але футбол продовжується. Розігрується кубок стадіону «Авангард».

Степан СЕЛМЕНСЬКИЙ

ЗОЛОТО ЗОЛОТОГО МАТЧУ

Давно такого фінішу не було в чемпіонаті Ужгорода з футболу!

гор» – 0. Що завадило підопічним Івана Криси здобути чемпіонське звання? Скоріше за все, розслабленість після першого кола, так як склад команди практично не змінився. Про це говорять результати у матчах з «Будівельником» 0:5 та «Лідером» – 1:4. Значно важче пояснити зліт ФК «Лідер». Явний аутсайдер після першого кола і одноосібний лідер у другому колі. Склад команди майже не змінився, тренерський теж. Можливо, молодь здобула досвід і видала на гору здобуті знання, а, можливо, тренерський штаб знайшов ті потрібні слова, які вершать диво.

Більше очікувалося від «Загора». Хороший запас очок після першого кола і повний провал у другому колі. Найстабільніше у чемпіонаті виступав «Будівельник». У першому колі підопічні Юрія Шукаля здобули шість очок зі співвідношенням забитих і пропущених м'ячів 12:6, у другому колі вісім очок і 10:4. Значно більше очікувався від ФК «Медея – Невицький замок». Підопічні Мирослава Бабяка вже кілька

гру. Третій «Будівельник» – 22 голи або 2,75 за гру. Дивно, але за забитими м'ячами першими є «Медея – Невицький замок» та «Лідер», які у чемпіонаті посіли третє та четверте місце. Четвертий показник у «Сокіл – Крайна» – 13 голів або 1,62 гола за гру. У «Загора» 7 забитих голів або 0,87 гола за гру. За пропущеними голами у «Загора» 24 гола, або три гола за гру, 22 рази розпочинав центр поля «Лідер» або 2,75 гола за гру, «Медея» пропустила 19 голів або 2,38 за гру, у ворота «Сокіл – Крайна» влетіло 15 голів або 1,87 за гру.

Найкращий захист виявився у «Будівельника» – 10 або 1,25 гол за гру. Зробимо ще одне порівняння, яке дасть відповідь на деякі питання. У першому колі показник забитих пропущених м'ячів у «Загора» 5:10. У другому колі 2:14, у «Лідера» – 6:16 і 17:6 у «Медей» – 5:11 і 10:8, у «Сокіл – Крайна» – 9:4 і 4:11, у «Будівельника» – 12:6 і 10:4.

ФК «Будівельник» у трьох матчах із восьми зумів зберегти свої ворота недоторканості. «Со-

«Медей» – 10. Найбільшими порушниками на полі були Михайло Дудаш («Будівельник») – чотири жовті картки, Ерік Івашко («Сокіл – Крайна»), Марк Турянчик («Медея – Невицький замок»), Максим Черних, Ярослав Куцик, Роман Приходько («Лідер»), Едгар Русин («Загор») по 3. Ще 10 гравців команд отримали по дві жовті картки.

У чемпіонаті міста у ворота суперників було проведено 90 голів. Титул кращого бомбардира здобув Руслан Соскида («Медея – Невицький замок») – 9 голів. У Володимира Куцака («Лідер») – 8 голів, по п'ять разів відзначилася Мирослав Огар («Будівельник») та Едуард Готра («Сокіл – Крайна»).

Найбільше матчів відсудив Ростислав Молнар – 9 ігор. На рахунку Олександра Афанасьєва – 4 гри, Дмитра Сергєєва – 3 гри, Назарія Дьордя – 2 гри. По одній відсудили Ілля Вовчанський та Андрій Касаткін. Інспектували дії арбітрів та поведінку гравців тренерів і вболівальників Йосип Шитєв – 11 матчів та Валерій

Ветеран Віктор Суліма із позивним Грузин нині є успішним прикладом того, як повернути собі себе після участі у війні. Хоча він і починає кожен ранок із перегляду чату свого підрозділу, дізнаючись, чи живі ще його побратими; хоч і відвідує психіатра та приймає ліки – та все ж щодня бореться за те, аби повноцінно жити, допомагати іншим, бути корисним для суспільства і цінним для своєї сім'ї. Ми розпитали ветерана про болючі теми, роботу, хобі, а ще про способи віднайти рівновагу після повернення додому.

– Вікторе, давай почнемо з того, чому ти Грузин? Маєш грузинське коріння чи зовнішність була схожа?

– Мене так називають ще з 1996 року, а чому – вже навіть не пам'ятаю. Грузинів у моєму роду не було, хіба моя хресна була заміжня за грузином. Я звик до цього позивного, інші вже до мене якось не чіплялися, хоча пробували колись називати мене Дідом, потім Прапором.

– Чи думав ти колись, що будеш воювати?

– Так, я, мабуть, усе своє свідоме життя готувався до того, що рано чи пізно буде війна.

– Звідки були такі думки?

– Історія показувала, що москаль нас просто так не лишить. У мене дід і баба відсиділи в таборах, а за що? За те, що просто мали свої землі, за те, що дід поїхав в Америку пахати й заробити якісь гроші. А потім прийшли «совети» і все конфіскували: і будинки, і виноградники – нічого не лишилося. Хоча мушу зізнатися, що я більшу частину свого життя розмовляв російською і до 2004 року ставився до цього спокійно, типу яка різниця, хто якою мовою розмовляє. Навіть будучи вже членом націоналістичного руху, спілкувався з хлопцями москальською, бо на той час більшість їх були, як не дивно, або двомовними, або російськомовними. Лише в 2004 році, під час революції, я зрозумів, що мова має значення і принципово перейшов на українську. Мені було важко, бо я взагалі ходив до 10-ї ужгородської школи, де навчання велося угорською мовою.

– А ти проходив свого часу строкову службу?

– Та ні, я не служив. Навіть у 2014 році мене не хотіли брати в армію, тому й пішов у ДУК (Добровольчий український корпус). А в 2022 році теж був цікавий нюанс, бо виявилось, що моїх документів у військкоматі не було: я стояв на обліку як ветеран війни, але не стояв як військовозобов'язаний. ВЛК

ВІКТОР СУЛІМА (ГРУЗИН): «МРІЮ ВІДКРИТИ НЕВЕЛИЧКИЙ ТУРИСТИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДЕСЬ У МАЛЬОВНИЧОМУ СЕЛІ»

пройшов за 2 хвилини, сказали, що здоровий – і пішов.

– У 2014 році ти воював у складі ДУК, тобто не мав за це ані зарплатні, ані впевненості, що колись отримаєш статус учасника бойових дій.

– Так, тоді були інші пріоритети. Але згодом, коли був прийнятий закон про визнання добровольців учасниками бойових дій, я два роки бився з державою через суди й різні звернення, щоб я і мої хлопці отримали цей статус. Ми п'ятеро були першими добровольцями в Україні, котрих визнали учасниками бойових дій, а після нас уже масово почали видавати, процес пішов. Але запустити цей процес, зламати систему, було дуже важко.

– Нині також маємо багато бюрократизму. Ти віриш, що ця система в Україні зміниться?

– За мого життя, мабуть, ні. Кожен раз, коли я виходжу на Майдан, на якіс мітинги, мене питають: чого я виходжу знову? Але я все-таки маю надію, що рано чи пізно ми цю систему зламаємо. І наші діти чи онуки будуть жити в нормальній країні. Може, мені буде 100 років, я буду сидіти біля каміна, поруч зі мною буде повзати правнук, а онук скаже: «Ну, що, старий, все-таки ви щось тоді змінили». Але насправді змінитися має не система, а наші люди.

– Що найбільше тебе зараз дратує в людях?

– Що ми не хочемо змінюватися. Що приносячи вчителю коробку цукерок або платячи лікарю, ми вважаємо це не хабарем, а подякою. А потім нарікаємо на те, що всі навкруг нас хабарники. Коли я не так давно з виразкою шлунку був у державній лікарні, почувався таким приниженим, як ніколи до цього. І теж мусив домовлятися і давати хабарі. Тобто я теж давав хабарі, так. І коли був приватним підприємцем, також давав хабарі контролюючим органам, бо іншого варіанту не було. Не так давно в державній установі попросив не ганяти мене знімати копії, якщо в кабінеті є принтер. На що почув, закриваючи двері, як один із чиновників сказав: «О...ілі ці ветерани, нащо їх сюди присилають». Я знову відкрив двері, питаю: «Що ти сказав?». «Вибачте, я не вам», – сказав той перелякано. Так не має бути.

– Чи часто ти бачиш нині погане ставлення до ветеранів?

– Буває. Від автобусів, де жіночки активно обговорюють, хто й за скільки своїх дітей відкупив, – до державних установ, де ми рідко зустрічаємо розуміння. Але часто бачимо й позитивні моменти, підтримку від простих людей. Навіть дрібнички іноді може підтримати, наприклад, подяка за службу, безкоштовна кава, якою тебе пригощають, бо ти ветеран. От був випадок на автовокзалі у Львові: я хотів купити квиток до Ужгорода, а касирка дала мені його безкоштовно і подякувала за службу. Такі вияви поваги є дуже приємними.

– Як думаєш, яке ставлення буде до ветеранів після війни?

– Думаю, ми станемо небажаним тягарем. Розумієш, армія – це зріз суспільства. Якщо на початку повномасштабної війни пішли кращі з кращих, далі йшли кращі, то тепер туди йде сміття, яке в армії не змінюється і залишається сміттям. Таким воно буде й після війни, тож і ветерани теж будуть різні. Мене трусить, наприклад, коли я бачу п'яного військового. Кілька разів зустрічав

таких у своєму районі, то скажу відверто, що заводив їх кудись за ріг і бив морду. У нас в ДУК і вже під час повномасштабної у 67-й бригаді існувало покарання «буки» – ручкою від лопати по спині чи дупі. Якщо піймали перший раз п'яним на позиції – 5 разів, вдруге давали 15 «буків», а втретє вже 50 «буків», що аж на ношах потім виносили. Але били всіх, неважливо від посади. У нас навіть комбат отримав 50 «буків» за те, що був п'яний. Бо п'яний солдат є небезпечною не лише для себе, а й для інших.

– Про безпеку. Скільки в тебе було за час війни з 2014 року поранень?

– Офіційно не мав жодного, неофіційно – стільки, що не рахував навіть. Було таке, що одного разу з мене витягли цілу купу дрібних осколків, на ногах з 2022 року рани так і не заживають. Були контузії, навіть сильні, але нічого офіційно в мене не зафіксовано. Я думаю, це тому, що ще на початку свого життя пережив шість клінічних смертей – лікарі навіть казали, що навряд чи виживу, бо в мене були проблеми з кров'ю. Рятувала мене кожного разу сусідка Марія, котра була студенткою медичного факультету. Тому я завжди на війні сміявся, що вже побував і раю, і в пеклі християнському – туди мене не візьмуть, а валькірія казала, що місця нема, так що не на часі. І хлопці, знаєш, завжди казали, що там, де я, побратими якщо й отримували поранення, то легкі. Якщо ж мене не було, то хтось гинув чи отримував важкі поранення. На Сумщині коли працювали, то виїздили дві групи: моїй групі нічого, а інша – обстріляна. Навіть уже жартували хлопці, що прив'яжуть мене до себе і будуть носити на позиції.

– То що на війні важливіше: удача чи все ж досвід і знання?

– Все разом. Бо я бачив багато дурних смертей. В одному з підрозділів молоді бійці були сильно повернуті на скандинавській міфології, просто вистрибували з окопу в повний зріст і починали стріляти по тій стороні з криками: «Одін, візьми мене до Вальгали». Постріл снайпера – і бійця нема. Коли я почув про це, прийшов до хлопців і поговорив із ними, сказав, що, наскільки мені відомо, аби потрапити до Вальгали, воїн має загинути в бою, а не височити, як скотина, на забій. Говорив я з ними кілька вечорів підряд – і вони послуухалися, набагато менше серед них стало таких глупих смертей.

– Ти погоджуєшся з тим, що найгірше на війні – смерть побратимів?

– Так, це найгірше. Навіть зараз я кожен ранок починаю з того, що відкриваю групу нашого підрозділу в «Signal» і дивлюся, хто 200, хто 300. Зараз їх, на жаль, багато.

– Ти ходиш до психолога?

– Звичайно. Одна з найбільших помилок тих, хто повертається, – намагатися самому переварити те, що було. Після 2014 року я глушив свої проблеми алкоголем, був дратівливий, злий. Тоді мені дуже допомогла дружина Богдана, вмовивши сходити до лікаря. Я тоді теж так реагував: «Я що, псих?». «Та справа не в тому, може, тобі стане легше», – переконувала дружина. І я пішов раз, другий, потрапив до хорошого фахівця, котрий приписав мені ліки. І стало легше. Тепер теж ходжу до нього, бо отримав кілька контузій, одна з яких була така серйозна, що з моєї пам'яті вилетіли два тижні життя. Я ходив, розмовляв із людьми, але нічого з того не пам'ятаю. Одного дня в магазині зауважив, яка дата, і наче прокинувся – зрозумів, що не пам'ятаю, як минули останні два тижні.

– Зараз ти маєш із побратимами власний бізнес. Це прагнення з'явилося під час служби?

– Власне, я ще до повномасштабної мріяв про власний бізнес, але трохи інший – ми з дружиною давно думали відкрити або власну кав'ярню, або невеличкий туристичний комплекс десь у мальовничому селі, де би ми і жили, і зустрічали туристів. Ця ідея ще продовжує виношуватися, але поки я займаюся іншим – працюю з побратимами у проєкті «Вуйко Еко» і виготовляю сувеніри.

– Як виникла ідея створити «Вуйко Еко» – крафтове виробництво ковбас та м'ясної продукції?

– У травні 2024 року нас із хлопцями розкидали по різних підрозділах, але ми з Вуйком (Василем Поприком) знову опинилися в одній роті резерву. Вуйко на той час уже чекав списання, бо отримав інвалідність, тож ми багато говорили про те, чим займемося вдома. Вуйко сказав, що є три шляхи: жерти, вмерти чи лікуватися. Ми обрали жерти. І придумали, що будемо робити ковбаси, бо Вуйко колись таким пробував займатися і я теж трохи пробував. Так і почали, коли зустрілися всі разом удома.

– Ви задоволені тим, як розвивається ваш бізнес?

– Ну, в цілому задоволені, потроху розвиваємося. Мабуть, для нас це теж більше реабілітаційний процес, ніж повноцінний бізнес. Плюс ще й у тому, що інші ветерани, дивлячись на нас, беруться за розум і теж починають щось робити. Бо ми бачимо нині, на жаль, багатьох ветеранів, які сидять вдома, вживають алкоголь і наркотики, зневірилися, нічого не хочуть робити. Маю одного товариша, котрий став наркоманом і без знеболювального не може жити. Його після поранення мучать фантомні болі. І замість того, аби звернутися за допомогою, він ходить і думає, як дістати рецепт і купити знеболювальне, яке йому насправді й не потрібне.

– А чи є зараз реальні можливості для ветеранів почати власну справу, отримати на це гранти, пройти навчання тощо?

– Можливості завжди є, треба шукати й хотіти. Ефективні проєкти для ветеранів реалізовує ГО «Рух підтримки закарпатських військових – Ужгород» та IREX. Є й державні гранти – от зараз я подався на грант на 200 тисяч гривень, аби спробувати започаткувати власну

справу з виготовлення сувенірів у стилі мілітарі-крафт. Тепер чекаю рішення. Якщо отримаю всю суму, то задію ще одного свого побратима, художника Сільвера – будемо з ним робити сувеніри та продавати їх на ярмарках.

– Розкажи трохи більше про ці сувеніри.

– Почалося це захоплення в 2023 році. Після лікування я був у Дніпрі, чекав на переведення в розвідку. Аби не нудитися, ходив на зброярський склад, допомагав чистити, перебирати й ремонтувати зброю. А там валялося багато натовських іржавих набоїв, непридатних для користування. Я кілька штук взяв, витягнув кулю, висипав порох, вибив капсулю, просвердлив і вдів у нього кільце, кулю повернув на місце – і носив як брелок. Якось хлопці побачили, почали питати, звідки я таке взяв, де купив. Почали просити зробити і для них.

А потім був великий збір і я запропонував керівниці «Руху підтримки закарпатських військових – Ужгород» Галині Ярцевій кілька виробів, аби вона провела розіграш і допомогла нам зібрати кошти на ремонт машини.

Збір ми закрили швидко, машину відремонтували, всі задоволені. Тож потім я почав думати, що ще можна зробити в такому стилі. З відстріляних гільз і шматка деревини зробив тризуб – цей виріб продався з благодійного аукціону за 10 тисяч гривень, ми за них одразу купили дальномір. З артилерійського снаряду зробив 5 годинників: 4 купили, один я собі залишив удома. Зараз роблю мінібар із тубуса від снаряда і маю купу цікавих ідей. Наразі виготовлення сувенірів є знову-таки способом реабілітації, але думаю, що в майбутньому зможе перерости і в бізнес. Головне – не здаватися.

Тетяна ЛІПЕРАТІ
"Про Захід"

ВТРАЧЕНИЙ УЖГОРОД: БУДИНКИ СІМЕЙ ШАМУДОВСЬКИХ І БАРДОШ, НА МІСЦІ ЯКИХ ЗВЕЛИ ДРАМТЕАТР

Територія на місці та навколо споруди Закарпатського академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. братів Шерегіїв в Ужгороді не завжди виглядала так, як нині, адже колись задля спорудження театру знесли цілий невеличкий житловий квартал. Тоді під демонтаж потрапили близько 20-ти будинків ужгородців. Протестувати проти цього вони не могли, тож мусили мовчки спостерігати, як нищиться те, що звели їхні батьки й діди.

Історію цю нам розповіла ужгородка, котра народилася на нинішній Київській набережній і родині котрої належали одразу три знесені потім будинки в цьому районі. Марта Гарасимович-Габор дуже добре пам'ятає набережну, багато чула про неї і від мами, тітки, дядька й дідуса. Вони розповідали, що колись це була місцина малозаселена, тому що річка весь час підтоплювала берег. Кілька болгарських родин мали там свої городи, а пізніше, після перших спроб регуляції берегів Ужа, городяни таки почали зводити там будинки. Будували їх із обережності доволі далеко від берега, аби в разі великого паводку обійстя не підтопило. Одним із таких перших жителів вулиці, яка тоді називалася Varga ("Varga sor" або "Varga utca", що з угорської мови можна перекласти як Кушнірський ряд, Кушнірська вулиця) був Дьордь Шамудовський. Він займався кушнірством, тобто обробкою шкіри. У саду за його будинком ще багато років потому розташовувався великий бетонний басейн, який майстер колись використовував для вимочування шкіри. Можливо, виробив свої він продавав тут-таки, на вулиці перед будинком, адже відомо, що в середині XIX сторіччя Кушнірський ряд був місцем, де торгували кушніри. Дьордь помер ще доволі молодим, залишивши дружину з чотирма малими дітьми. Усі вони проживали в маленькій хатині в глибині набережної, а за два будинки від них жили їхні родичі – сім'я Бардош.

У чехословацькі часи влада змінила чи пак перекачала назву вулиці, тож вона стала називатися Кожелужською (Кожелузькою). У 1930-х берег Ужа там підняли і кам'яною стіною захистили від подальших підтоплень. Відтоді перед старими будиночками їхні мешканці почали зводити нові – таким чином вуличний ряд посунувся ще трохи ближче до річки.

У 1933 році на вулиці Кожелузькій, 19 побудував гарний родинний дім родич Шамудовських Лойош Бардош. Він був людиною освіченою і поважною, принаймні на початку 1930-х років працював директором школи у Батьові. Перед маленькою батьковою хатиною Лойош звів цікавий двоповерховий дім, на другому поверсі якого був величезний хол зі скляною стелею. Та кімната була такою світлою й гарною, що її одразу дуже полюбили мешканці будинку і не могли нахвалити гості Бардошів. На жаль, у збережених у родини планах ніде не вказане прізвище автора проекту будівлі, але в сімейному архіві є договір, написаний німецькою мовою, яким звести дім на Кожелузькій, 19 зобов'язувався моравський будівельник і архітектор Артур Розгон.

Син рано померлого Дьордя Шамудовського Ференц теж взявся будувати у 1930-х свій дім. Ференц із юного віку навчився на кравця й після повернення з Першої світової війни відкрив в Ужгороді майстерню з пошиття чоловічого одягу та спеціального одягу для священників. Одружився Ференц на майже своїй сусідці – донці Чоботаря, котрий жив і працював вище їхнього старого будиночка, на паралельній вулиці Бозош (Боздоській). Ержебет Цурко була на 10 років молодшою за свого чоловіка, швидко навчилася у Ференца шити і потім час від часу створювала жіночий одяг. Разом вони оселилися в домі батьків Ференца, а у 1935-му побудували перед ним свій будинок

Ференц Шамудовський

Ержебет Цурко

– просторий, на три кімнати, з великою верандою і санвузлом. Там молоді Шамудовські проживали в достатку й злагоді разом зі своїми дітками: донькою Габрієлою 1930 року народження, донькою Морікою, котра народилася у 1934-му, та сином Дьордем, народженим 1941-го.

Кравець Ференц, чи як його називали у чехословацькі часи Франтішек Шамудовський мав майстерню на тодішній вулиці Ракоці, 11 (нині – вулиця А. Волошина). Коли повертався увечері додому, завжди заходив у кондитерську і купував своїм діткам, яких просто обожнював, солодощі або приносив диковинні тоді екзотичні фрукти: апельсини чи банани.

У ті часи майстри були доволі забезпеченим середнім класом, вони мали певний статус, брали участь у громадському житті, часто займалися благодійністю. Чоловічий кравець Ференц Шамудовський дуже любив футбол, тож його громадська активність була спрямована на розвиток спорту в Ужгороді. Він багато років підтримував "Ужгородський атлетичний клуб" ("UAC"), вболівав за футбольну команду клубу та його борців. Кілька років поспіль Ференца обирали до президії "UAC".

Дружили Шамудовські з сім'єю ужгородського кондитера Аурела Ципорського, місцевою акторкою Марією Пап та її чоловіком Яношем, а також з Ілоною Швінгулою та її сестрою Еммою Куруц. Разом ця компанія їздила на пікніки, збиралася на свята, ходила в кіно і загалом весело й дружно проводила час.

У роки Другої світової війни Ференца Шамудовського призвали до угорського війська. Перед від'їздом він наче щось відчував, закрив майстерню і перевіз все обладнання додому. Його не було рік, навіть листів від нього сім'я чомусь майже не отримувала. Коли ж чоловік повернувся, Ужгород уже був радянським. Відкрити знову свою майстерню нова влада Ференцу не дозволила, тож він почав шити чоловічі костюми вдома. До нього не раз приходили, казали, що він не може працювати на себе,

оформив довіреність на рідних – доньку й зятя Ференца Шамудовського. На той час старша донька Ференца Габрієла вже вийшла заміж за Йосипа Гарасимовича, тож молода сім'я переселилася до будинку Бардошів. Але зберегти його родина змогла лише частково, бо старий дім у дворі влада таки забрала, мовляв, він був оформлений не на Лойоша, а на його вже померлих батьків, до того ж сім'я здавала його в оренду, а це вже були заборонені "нетрудові доходи".

Саме в будинку Бардошів на набережній Молотова і проживала з батьками Марта Гарасимович-Габор, котра розповіла нам цю історію. Про вулицю свого дитинства вона досі не може згадувати без сліз – надто рідним був там для неї кожен дім і кожен закуток. Пані Марта добре пам'ятає усі будинки та їхніх мешканців. Розповіла, що нинішня вуличка, яка з'єднує вулиці І.Чендея й Київську набережну, була вузьким і темним проходом між двома будинками, тож звалася здавна «сорошкою» (назва пішла від угорського слова "szoros", тобто "тісний, щільний", але ужгородці, жартуючи, трохи змінювали угорською першу голосну – й виходило ніби вулицю використовували як туалет). На куті «сорошки» стояв двоповерховий багатоквартирний гарний будинок, який місцеві за жовтий колір фасаду так і називали – Жовтий дім (Sárga ház). Далі по вулиці стояли доволі простенькі одноповерхові будинки, з-поміж яких одразу виділявся модерний дім Бардоша, а через два будинки привертала увагу гарним балконом дім Шамудовських. Цікаво, що в чехословацькі часи дім Бардоша мав 19-ий номер, а вже в радянські став лише 8-им. Будинок Шамудовських в радянський період мав 11-ий номер.

Так було до початку 1970-х років. Тоді міська влада вирішила звести на ділянці між набережною Молотова та вулицею Толстого новий театр. Зносити будинки почали з вулиці Толстого, мешканців на той час переселили в нові квартири. Марта Гарасимович-Габор згадує, що кілька років просто за їхніми будинками на набережній тривало будівництво: старі будівлі знесли, сади вирубили, будівельна техніка копала величезний котлован, далі почали зводити споруду театру. Всі мешканці будинків на набережній знали й розуміли, що скоро така ж доля чекає на їхні обійстя, але до останнього не переселялися. Коли будівництво почало наблизитися до будинків і в саду Ференца Шамудовського рубали один за одним його фруктові дерева та великі горіхи, вже старенький Ференц лише хапався за серце. Він помер у 1974 році, мабуть, на щастя, не побачивши, як зносять бульдозером зведений ним для дітей та онуків дім.

Будинок Бардоша потрапив під знесення першим. Мешканців із нього відселили у 1978-му, самому же власнику Лойошу Бардошу влада виплатила грошову компенсацію. Будинок Ференца Шамудовського стояв довше – з нього мешканців виселили

у 1984-му. Через деякий час син Ференца, Дьордь Шамудовський, стояв і дивився, як зносять будинок батька. Потім розповідав рідним, що дім до основни не розібрали, бульдозер розкатав цеглу над фундаментом, туди ж прим'яв паркан – і все це утворило гірочку, яку потім засипали землею. Тепер на цих гірочках із залишків будинків розташовані клумби обабіч сходів, що ведуть до входу в драмтеатр. На них ростуть гарні ялинки, які корінням, мабуть, обплітають і цеглу, і паркани залишків старої забудови Кушнірського ряду. Тож будете проходити поруч, зверніть увагу і зауважте, що навіть звичайні ужгородські клумби можуть зберігати історію.

Набережна Молотова. У лівому кутку фото видно будинок Шамудовських, у правому – будівлю ЗОШ №5

навіть частину обладнання забрали. Але Ференц все ж шив, хоча й робив це підпільно. Нових політичних і життєвих реалій не міг прийняти і родич Ференца Лойош Бардош. У 1951 році він із дружиною покинув Ужгород і переїхав до своїх дітей у Дебрецен. Свій модерний будинок зі скляним дахом вирішив поки не продавати, тож

Тетяна ЛІТЕРАТИ
"Про Захід"

ГОРОСКОП

ОВЕН

Багато хто зіткнеться з діями таємних ворогів, наслідками помилок минулого. Зосередженість на власних інтересах заважає змінити ситуації на краще, може призвести до самоізоляції.

ТЕЛЕЦЬ

Посиляться амбіції і прагнення до професійного зростання. Добрий період для налагодження відносин із начальством і підлеглими, для зміцнення соціального статусу і репутації.

БЛИЗНЯТА

Потрібно сконцентруватися на нових важливих ідеях або підняти старі на новий рівень. Це дозволить зміцнити свою матеріальну базу і повніше виявити фахову активність.

РАК

Можливі хороші перспективи в разі переходу на нову роботу – як щодо кар'єрного зростання, так і стосовно поліпшення добробуту. Відчує приплив життєвих сил.

ЛЕВ

Слушний час, аби всебічно проявити свої найкращі якості, товариськість. Нові ідеї дозволять успішно рухатися вперед і боротися за втілення своїх планів у життя.

ДІВА

З'явиться нагода змінити щось в оточенні. Вдалими будуть дії, спрямовані на організацію домашнього затишку. Тиждень бажано прожити у спокійному режимі.

ТЕРЕЗИ

Тиждень буде вдалим щодо розширення сфер діяльності. Але його треба прожити обачно і не витратити сил даремно. Для досягнення успіху складайте детальні плани ваших дій і ретельно їх дотримуйтеся.

СКОРПІОН

Напружений період, бо доведеться багато уваги приділяти одночасно сім'ї та професійним обов'язкам. Це може позначитися на самопочутті, стати джерелом неприємностей чи захворювань.

СТРЕЛЕЦЬ

Може відбутися щось несподіване, зокрема звільнення від неприємних боргів. Це вплине на ваші наміри, а нові люди, зацікавлені у співпраці з вами, допоможуть подолати всі перешкоди.

КОЗОРІГ

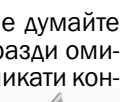
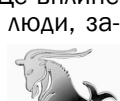
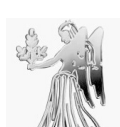
Тиждень обіцяє бути добрим: матимете гарний настрій, у вихідні зможете повноцінно відпочити. У складних чи суперечливих сімейних питаннях прислухайтеся до порад близьких.

ВОДОЛІЙ

З легкістю зможете зробити те, що ще вчора ніяк не вдавалося. Не думайте про погане – і тоді негаразди оминуть вас. Намагайтесь уникати контактів із людьми, які вам не дуже приємні.

РИБИ

Якщо не хочете пліток, не будьте надто відвертими. За власну неувважність, недалекоглядність і надмірну балакучість можете дорого заплатити.

АНЕКДОТИ

– Від мене дружина пішла...
– А ти на кухні дивився?

• • •

У гороскопі написано, що всередині дня я матиму "сприятливий період". Як цікаво астрологи мій обід назвали.

• • •

Сучасні дієтологи вважають, що все їстівне та смачне шкідливе.

• • •

На медичній конференції пропозиція "лікуйте не хворобу, а її причину" викликала дружній регіт інфекціоністів та паразитологів.

• • •

Ремонт – це коли ти йдеш купити одну лампочку, а повертаєшся без грошей, без сил і з рулонами шпалер, які тобі взагалі не подобаються.

• • •

– Лікарю, допоможіть! Мій чоловік пускає дим кільцями!

– Ну то й що? Я також іноді пускаю, особливо, коли люльку курю.

– Але мій взагалі не курить...

• • •

– Фімо, в газеті пишуть, що вдови стають чудовими дружинами.

– Виходить, мені треба повіситися, щоб ти стала чудовою дружиною?

• • •

Коли керівництву нічого робити, у підлеглих відразу виникає безліч проблем.

• • •

– Ви справді незамінний працівник.

– В якому сенсі?
– Коли ми вас звільнимо, вас не треба буде ніким замінювати.

• • •

Начальник відділу боротьби з наркотиками вже четвертий рік не може зіскочити з цієї посади.

• • •

Із двору долинає: «Лежати! Молодець!».

Так, я лежу. Я молодець.

• • •

Скромність, що прикрашає дівчину, називається біжутерія.

• • •

Одеса:

– Ви художник?

– Так.

– Скільки коштує ця ваша картина?

– 8 тисяч доларів.

– Ой, можна подумати, що ви померли років 200 тому...

• • •

– А мене нещодавно вигнали з конференції "Боротьба за жіночу рівноправність".

– І що ж ти накоїв?

– Запропонував обговорити, чи повинні жінки виходити на пенсію раніше за чоловіків.

КВАШЕНА КАПУСТА – ІДЕАЛЬНА СТРАВА ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ТА СХУДНЕННЯ

Квашена капуста – не лише популярна та смачна страва, яка посідає почесне місце в українській кухні. Вона ще й має численні корисні властивості для організму.

Квашена капуста значно корисніша за свіжу завдяки своїм унікальним властивостям, які можуть позитивно вплинути на здоров'я, допомогти в боротьбі з зайвою вагою та зміцнити імунну систему.

ЧОМУ КВАШЕНА КАПУСТА ІДЕАЛЬНА ДЛЯ СХУДНЕННЯ

Низька калорійність і висока поживна цінність. Квашена капуста містить багато клітковини, яка забезпечує відчуття ситості. Водночас вміст калорій у ній низький, що робить її чудовим продуктом для зниження ваги.

Об'єм і ситність. Страва дозволяє отримати велику порцію їжі, яка наповнює шлунок, але не перевантажує організм калоріями.

Регулювання травлення. Завдяки високому вмісту пробіотиків квашена капуста підтримує здоров'я кишківника, що важливо для тих, хто хоче нормалізувати обмін речовин і підтримувати здорову вагу.

КОРИСНІ ВЛАСТИВОСТІ КВАШЕНОЇ КАПУСТИ

БАГАТИЙ СКЛАД ВІТАМІНІВ І МІКРОЕЛЕМЕНТІВ

Вітамін С, який підсилює імунітет.

Вітаміни групи В, зокрема В₆ та фолієва кислота, які підтримують нервову систему.

Вітамін К, який сприяє здоров'ю кісток.

Мінерали: залізо, марганець і калій.

ДЖЕРЕЛО ПРОБІОТИКІВ

Пробіотики, які утворюються під час ферментації, покращують травлення, сприяють зміцненню місцевого імунітету кишківника та підтримують здоров'я мікрофлори.

АНТИОКСИДАНТНІ ВЛАСТИВОСТІ

Квашена капуста може мати антиканцерогенні властивості, знизити ризик розвитку раку товстої кишки, печінки та простати.

ПОЗИТИВНИЙ ВПЛИВ НА СИНДРОМ ПОДРАЗНЕНОГО КИШКІВНИКА

Регулярне вживання квашеної капусти зменшує прояви симптомів цього захворювання.

ЯК ПРАВИЛЬНО СПОЖИВАТИ КВАШЕНУ КАПУСТУ

Хоча квашена капуста надзвичайно корисна, важливо пам'ятати про вміст натрію. Під час ферментації використовуються сіль, і якщо зловживати капустою, це може призвести до надмірного споживання натрію, що підвищить ризик гіпертонії.

Рекомендації від лікарів:

Споживайте квашену капусту в помірній кількості.

Контролюйте кількість солі під час домашнього приготування.

ДОМАШНЯ ЧИ МАГАЗИННА КВАШЕНА КАПУСТА?

Лікарі наголошують, що домашня квашена капуста є кориснішою. У промислових умовах капусту можуть пастеризувати, що знищує пробіотики, або додавати консерванти, які впливають на якість продукту. Якщо ви хочете отримати максимум користі, краще готувати квашену капусту вдома.

Корисні факти:

Здоров'я кісток. Завдяки високому вмісту вітаміну К квашена капуста підтримує щільність кісткової тканини та знижує ризик остеопорозу.

Захист від стресу. Вітаміни групи В позитивно впливають на нервову систему, сприяють покращенню настрою та зниженню рівня стресу.

ЯК ДОДАТИ ЇЇ ДО РАЦІОНУ

Вона чудово доповнює салати.

Може використовуватися як гарнір до м'ясних страв.

Стане чудовою основою для супів або тушкованих страв.

Квашена капуста – це продукт, який має бути в раціоні кожного, хто прагне підтримувати здоров'я та залишатися в гарній формі. Збалансований вміст вітамінів, пробіотиків і низька калорійність роблять її незамінною для активних людей, які прагнуть отримувати задоволення від їжі без шкоди для організму.

• Газета "Ужгород" • Засновник: ТОВ "Редакція газети "Ужгород" •
• Видавець: ТОВ "Редакція газети "Ужгород" • Головний редактор Олексій МЕГЕЛА •

АДРЕСА: пл. Жупанатська, 3 (у дворі Художнього музею) ДЛЯ ЛИСТІВ: 88000, УЖГОРОД, пл. Жупанатська, 3.
ТЕЛ./ФАКС: 61-63-43, 050 549 7314. E-MAIL: gazeta.uzhgorod@gmail.com

Свідоцтво про реєстрацію: №721/313Р серія 3Т від 30.01.2019. Р/р UA56 305299 00000 26005023600678
у Приватбанку м. Ужгорода, МФО 305299, код ЄДРПОУ 25439910. Ідентифікатор медіа: R30-01427

Номер видрукувано: "А-Прінт", м. Тернопіль, тел. (0352) 52-27-37. www.a-print.com.ua.

Тираж 1050 екз. Замовлення № 1895.

• Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій, а рекламної інформації та оголошень – рекламодавці. • Редакція може не поділяти поглядів авторів. • Редакція залишає за собою право редагувати матеріали. • Гонорар виплачується тільки за замовленими матеріалами. • Передплатний індекс газети "Ужгород" – 41807.